

Türkiye’de Kamu Hastanelerinin Finansal Durum Değerlendirmede Kullanılabilecekleri Bir Yöntem: Trend Analizi

Yrd. Doç. Dr. Nermin ÖZGÜLBAŞ
Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki kamu hastanelerine finansal durumlarını değerlendirirken kullanılmak üzere bir yöntem olarak trend analizini önermek ve trend analizinin hastanelerde uygulanabilirliğini ortaya koymaktır. Bu amaçla, bir kamu hastanesi araştırma kapsamına alınmış ve 1996-2000 yılları arasındaki finansal durumu trend analizi yardımı ile belirlenmiştir. Analizler sonucunda hastanenin 5 yıllık dönemde uyguladığı finansal politika ve stratejiler belirlenmiş ve değerlendirilmiş, elde edilen sonuçlara göre hastaneyi finansal başarıya ulaştıracak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Finansal performans, trend analizi, oran analizi.

Abstract: A Method Which Can Be Used To Evaluate Financial Status Of The Public Hospitals In Turkey: Trend Analysis

The purpose of this study is to propose trend analysis as a method which can be used during evaluation of the financial status of the public hospitals and to discuss applicability of it. For this purpose, a public hospital was taken to the coverage of the study and the financial status of the hospital between 1996-2000 was determined with the help of trend analysis. The policies and strategies which have been implemented by the hospital determined and evaluated at the end of the analysis, proposals have been developed due to obtained results that may lead the hospital to financial success.

Key Words: Financial performance, trend analysis, ratio analysis.

Giriş ve Amaç

Ülkemizde sağlık sektöründe yaşanan sorunların başında kaynak kullanımı sorunları ve bilimsel yöntemlerin uygulanmaması gelmektedir (14). Yaşanan sorunlara çözüm bulmak amacıyla gerçekleştirilen ve halen devam eden reform çalışmalarının başarılı olabilmesi için atılması gereken ilk adım mevcut durumun bilimsel yöntemler ile ortaya konmasıdır. Finansal açıdan makro düzeyde ve mikro (kurumlar) düzeyde yapılacak çalışmalar kaynakların

verimsiz kullanımına neden olan uygulama ve politikaları belirlemede yardımcı olacaktır. Reform çalışmaları kapsamında bir geçiş dönemi yaşayan tüm kamu sağlık kurumlarının maliyetlerini düşürmeleri, gelirlerini maksimize etmeleri ve finansal açıdan güçlü olabilmeleri için düzenli performans ölçümleri yapması gerekmektedir (7).

Trend analizi, bir sağlık kurumunun finansal durumunun geliştiği, sabit kaldığı yada gerilediğine ilişkin ipuçları verir (4). Başka bir ifade ile finansal performansının

yıllara göre göstermiş olduğu eğilim hakkında bilgi sağlar. Finansal performans ölçümünde temel amaç karar vericilere işletmenin mali durumu ve gelişimi ile ilgili gerekli bilgi aktarımıdır. Finansal performans ölçümleri sonucu elde edilen bilgilerin daha kullanılabilir ve gelecek tahminleri yapmak için fikir verici olabilmesi için analizlerin birden fazla yılı kapsamı ve belli bir zaman dilimi içinde sağlık kurumunun göstermiş olduğu eğilimi ortaya koyması gerekmektedir. Bu eğilimi ortaya koymak için ise sağlık kurumlarının finansal durumu hakkında ipuçları veren finansal trend analizleri kullanılmalıdır. Trend analizi yönteminin diğer analiz yöntemlerine göre basit olması, finansal eğitim almış ya da finansal tecrübesi olan personel istihdamının yetersiz olduğu kamu hastanelerinde (6), uygulanabilirliğini artırmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, trend analizinin finansal değerlendirme için bir yöntem olarak önerilmesi kapsamında, bir kamu hastanesinde trend analizinin uygulanabilirliğini ortaya koymaktır. Bu amaçla, araştırma kapsamına alınan örnek hastanesinin 1996-2000 yılları arasındaki finansal durumu trend analizi yardımı ile belirlenmiş ve uygulanan finansal politika ve stratejiler değerlendirilerek finansal başarı için öneriler geliştirilmiştir.

Metodoloji

Bu çalışmada trend analizinin kamu hastanelerinde uygulanabilirliğini göstermek amacı ile örnek bir hastanesinin 1996-

2000 yıllarına ait 5 yıllık verisi kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma için gerekli olan verilerin sadece 1996-2000 yılları arasında düzenli ve ulaşılabilir halde olması araştırmanın 5 yıllık veri ile sınırlı kalmasına neden olmuştur. Araştırmada kullanılan veriler, Sağlık Bakanlığı'na ait İstatistik Yıllığı'ndan ve Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü kayıtlarından sağlanmıştır (9,10,11,12,13). Trend analizi oran analizinde kullanılan bir oranın yıllara göre gösterdiği eğilimi analiz eden bir yöntemdir (4). Bu eğilimleri belirlemek için analizde likidite, sermaye yapısı, faaliyet ve karlılık oranları kullanılmıştır. Likidite oranlarından cari oran, likidite oranı ve nakit oranı; sermaye yapısı oranlarından borç oranı, sermaye oranı; faaliyet oranlarından duran varlık devir hızı, dönen varlık devir hızı, toplam varlık devir hızı ve alacakların tahsil süresi; karlılık oranlarından özsermaye karlılığı, varlıkların karlılığı ve net kar marjı kullanılmıştır.

Trend analizi ve oran analizi sonuçlarını değerlendirebilmek için sektör ortalamalarını gösteren standart oranlar kullanılmaktadır (4). Her endüstri kolunun kendine özgü özelliği olduğundan, belirli bir işletmenin faaliyette bulunduğu endüstri içindeki yerini belirleme ve faaliyet sonuçlarını değerlendirmek için o endüstri kolunun standart oranları kullanılmalıdır. Bu çalışmada Özgülbaş (8) tarafından Türkiye'de kamu hastaneleri için belirlenen ve Tablo 1'de yer alan standart oranlar kullanılmıştır.

Tablo 1. Standart Oranlar

ORANLAR	STANDART ORANLAR				
	1996	1997	1998	1999	2000
Cari Oran	1.092	1.160	1.496	1.942	1.803
Nakit Oranı	0.648	0.672	0.874	0.860	0.772
Borç Oranı	0.735	0.632	0.504	0.416	0.434
Sermaye Oranı	1.457	1.266	0.744	0.613	0.644
Duran Varlık Devir Hızı	65.630	23.198	21.096	19.137	18.226
Dönen Varlık Devir Hızı	11.044	5.322	4.852	3.649	3.842
Toplam Varlık Devir Hızı	9.489	4.158	3.739	3.003	2.9894
Alacakların Ortalama Tahsil Süresi (Gün)	16	35	39	60	54
Net Kar Marjı	0.007	0.004	0.077	0.119	0.007
Varlıkların Karlılığı	0.123	0.221	0.315	0.378	0.323
Özsermaye Karlılığı	0.425	0.765	0.750	0.739	0.505

Oran Analizi Sonuçları

Araştırma kapsamındaki kamu hastanesinin 1996-2000 yılları arasında göstermiş olduğu finansal trendi belirlemek için kullanılan oran analizi sonuçları Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Örnek Hastanenin Yıllara Göre Oran Analizi Sonuçları

ORANLAR	YILLAR				
	1996	1997	1998	1999	2000
Cari Oran	0.620	1.250	0.964	1.225	2.203
Nakit Oranı	0.608	0.863	0.964	1.127	1.891
Borç Oranı	0.735	0.529	0.642	0.522	0.283
Sermaye Oranı	2.771	1.125	1.795	1.090	0.395
Duran Varlık Devir Hızı	15.077	6.232	7.303	6.769	8.509
Dönen Varlık Devir Hızı	18.028	3.187	4.497	3.824	5.141
Toplam Varlık Devir Hızı	8.210	2.109	2.783	2.444	3.205
Alacakların Ortalama Tahsil Süresi (Gün)	39	35	14	8	10
Net Kar Marjı	0.028	0.201	0.107	0.133	0.128
Varlıkların Karlılığı	0.232	0.425	0.281	0.321	0.385
Özsermaye Karlılığı	0.874	0.903	0.785	0.672	0.537

Likidite Durumu Trendi

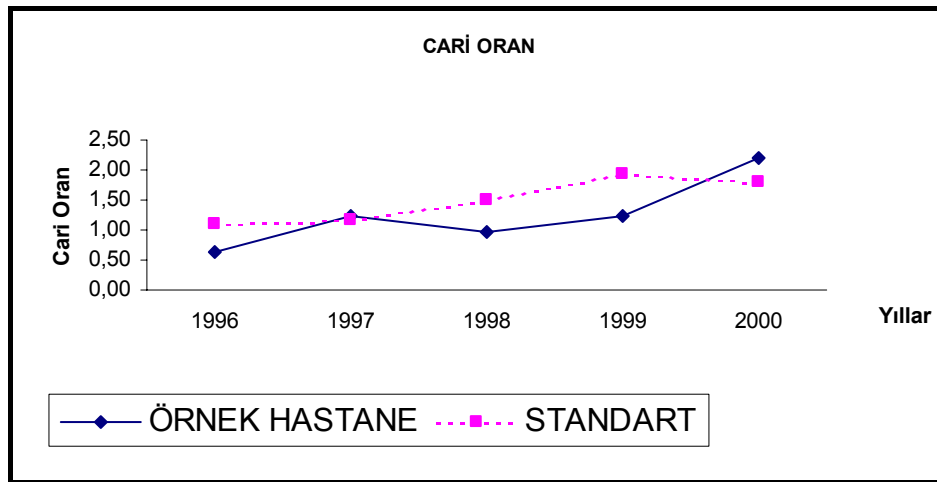
Hastanenin finansal durumunun belirlenmesinde; dönen varlıkların ne derece güvence teşkil ettiğinin, varlıkların likiditesi açısından incelenmesi gerekmektedir. Likidite durumunun analizinde likidite oranları kullanılmaktadır. Likidite oranları hastanenin parasal durumunu göstererek, vadesi gelen kısa vadeli borçlarını ödeme olanaklarını saptar. Bu çalışmada likidite durumu trendini belirlemek için cari oran ve nakit oranı kullanılmış, elde edilen sonuçlara ve değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

Cari Oran

Cari oran, kısa vadeli kaynakların kısa zamanda nakde çevrilebilecek varlıklarla ne oranda karşılandığını gösterdiğinden, likiditeyi ölçmek için yaygın olarak kullanılan bir orandır (15). Dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesi

suretiyle hesaplanır. Analistlerce, cari oranın payını oluşturan dönen varlıkların, paydada yer alan kısa vadeli yabancı kaynaklardan fazla olması istenir. Yani işletmenin net çalışma sermayesinin yeterli olması arzulanır. Genel bir kural olarak cari oranın 2 olması yeterlidir. Ancak cari oranın 1'den büyük olması, işletmenin ödeme gücünün emniyet marjı olarak görülmektedir. Şekil 1'i incelediğimizde kamu hastanelerin sektörel olarak (standart trend) 1999 yılına kadar artış trendinde olduğunu ancak 2000 yılında az da olsa cari oranın düştüğünü görmekteyiz. Oranın her yıl 1'in üstünde olması hastanelerin net çalışma sermayelerinin yeterli olduğunu yani kısa vadeli borçlarını ödeme gücü olduğunu ve likidite sorunu yaşamadığını göstermektedir. Ayrıca hastanelerin yıllara göre giderek daha iyi bir trend oluşturduğu da görülmektedir.

Şekil 1. Cari Oran Trend Analizi

İncelenen hastane, değerlendirildiğinde ise dalgalı bir trend gösterdiği, 1997 ve 2000 yıllarında endüstri trendinin üstünde olduğu ve özellikle 1996 ve 1998 yıllarında kısa vadeli borçlarını ödeyememe ve likidite problemleri yaşadığını söylemek mümkündür. 2000 yılında artış eğiliminde olan hastanenin bu artışı dengede tutması gerekmektedir. Çünkü değer standart oranından çok yüksek olması çok fazla dönen varlık olduğuna, çok az kısa vadeli yabancı kaynak olduğuna ya da ikisine birden işaret eder. Bu nedenle oranın çok yüksek olması da istenmez.

Nakit Oranı

Bir işletmenin en likit varlıkları elindeki nakitler ve serbest menkul kıymetlerdir. Bu nedenle finansal analistler bu değerlerin kısa vadeli borçların ne ölçüde karşılandığını görmek için nakit oranına bakarlar (2). Nakit oranı hazır değerlerin (kasa + banka + serbest menkul kıymetler) kısa vadeli borçlara bölünmesi ile bulunur. Bu oranın 0,20'nin altına düşmemesi genel bir kural olarak istenir (1). Oranın düşük olması hastanenin acil para ihtiyacı olduğunda elinde yeterli nakdi olmadığını gösterir. Şekil 2 incelendiğinde endüstri

trendi hastanelerin nakit sıkıntısı içinde olmadığını göstermektedir. İncelenen hastanenin trendi değerlendirildiğinde ise yine nakit sıkıntısı yaşamadığı ancak nakit politikası açısından olumsuz bir trend içinde olduğu görülmektedir. İncelenen hastane özellikle 2000 yılında nakitlere aşırı yatırım yaparak parayı kullanmayı hareketsiz bırakmıştır. Bu durumun devam etmesi hastanenin para kazanma gücünü azaltarak gelir düşüklüğüne neden olabilir.

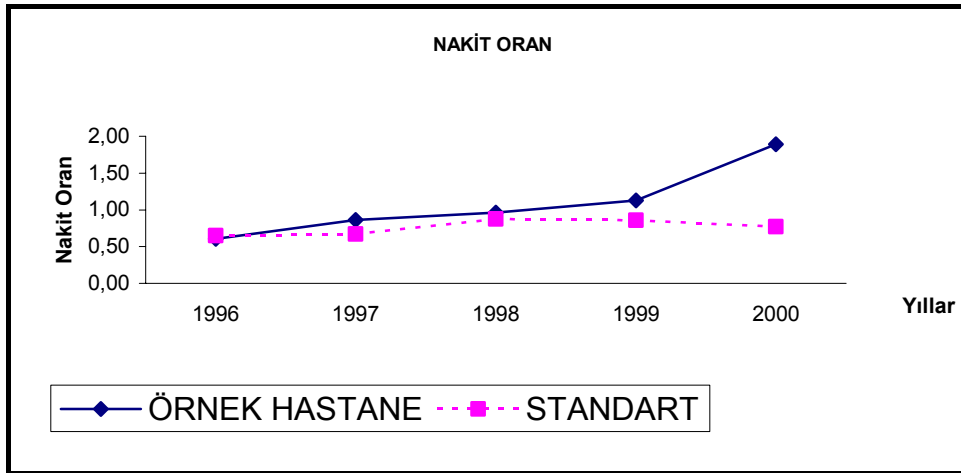
Sermaye Yapısı Trendi

Hastanelerin kaynak yapısını ve uzun vadeli borç ödeme gücünün ölçülmesinde sermaye yapısı oranlarına başvurulur. Bu çalışmada bu oranlardan borç oranı ve sermaye oranı kullanılmıştır.

Borç Oranı: Toplam Borç / Toplam Varlıklar (Kaldıraç Oranı)

Toplam borcun toplam varlıklara oranı genellikle borç oranı olarak anılır (kaldıraç oranı) ve kreditorler tarafından sağlanan toplam sermaye oranını ölçer (15). Başka bir ifade ile varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynaklar ile finanse edildiğini ortaya koyar (1).

Şekil 2. Nakit Oran Trend Analizi

Kreditorler düşük borç oranını başka ifade ile öz kaynak ile finansmanı tercih

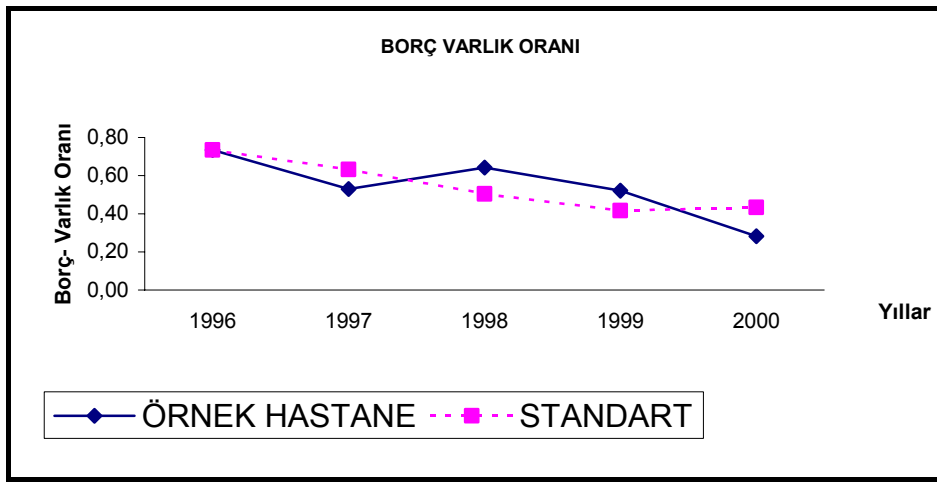
ederler, çünkü oranın düşük olması, iflas yada zarar durumunda kendi zararları için

daha fazla koruma anlamına gelir. Bunun tersine ortaklar ya da yatırımcılar daha yüksek borcu ya da kaldırıcı tercih ederler (15). Böylelikle borçlanmanın sağlayacağı karlılıktan yararlanmak isterler.

Şekil 4 incelendiğinde kamu hastanelerinin varlıklarını finansmanda borçtan uzaklaştığı ve daha çok öz kaynakla finansmanı tercih ettiği görülmektedir. İncelenen hastanenin ise sektörden farklı bir

trend izlemiş olduğu ancak 1998 yılından sonra borçtan uzaklaşma eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Borçla finansman riskli olmakla birlikte finansman maliyetini düşürücü buna bağlı olarak da karlılığı artırıcı etkisi nedeniyle tercih edilen bir finansman şeklidir. Araştırma kapsamındaki hastanenin bu avantajdan yararlanamadığı ve giderek uzaklaşma trendinde olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Borç Oranı Trend Analizi

Sermaye Oranı: Borç / Öz Sermaye Oranı

Sermaye yapısı oranlarından yaygın olarak kullanılan bir başka oran da borcun öz sermayeye oranıdır. Toplam borç oranı ve borcun öz kaynaklara oranı birbirlerinin dönüşümleridir, dolayısıyla aynı bilgiyi verirler. Bu oran borç ile öz sermaye arasında uygun bir oran olup olmadığını ana-lize olanak verir. Oranın 1 olması istenir (1). Oranın 1'den büyük olması hastaneyi borç ödeme açısından riskli hale getirir. Bu oran ne kadar yüksekse, kreditorlerin durumu da o kadar risklidir (15).

Şekil 5 incelendiğinde kamu hastanelerinin finansmanda borç kullanmaktan çok özsermaye kullanmaya doğru bir trend ortaya koyduğu görülmektedir. İncelenen hastaneyi değerlendirdiğimizde ise borçla finansmana dalgalanmalara rağmen 2000

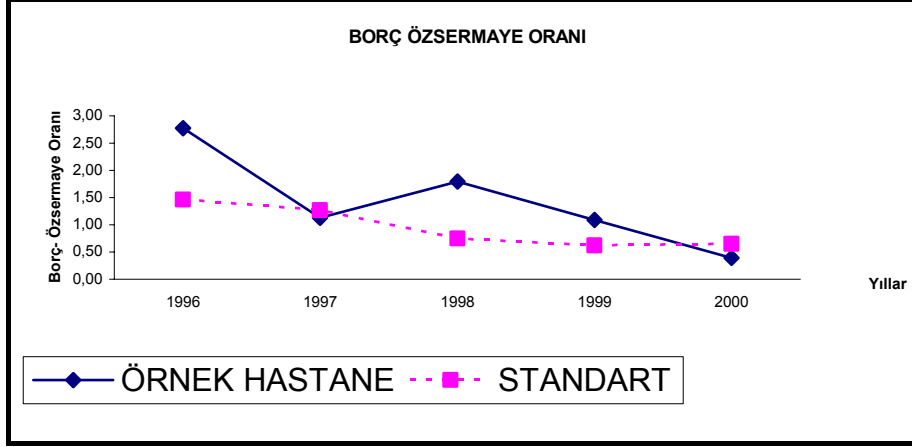
yılına kadar ağırlık verdiğini ancak 2000 yılında öz sermaye kullanımına ağırlık verdiği görülmektedir. 1996-2000 yılları arasında hem sektörel olarak hem de incelenen hastane açısından bakıldığında borç finansmanından kaçış olduğu görülmektedir. Bunun sonucunun sermaye maliyetlerini olumsuz etkileyeceğini söylemek mümkündür.

Faaliyet Trendi

Hastanenin çalışma durumunun analizinde, hastane faaliyetlerinde kullanılan varlıkların etkili biçimde kullanılıp kullanılmadığı ölçülmektedir.

Bu çalışmada varlıkların kullanılması sırasındaki etkinlik derecesini gösteren bu oranlardan duran varlık devir hızı, toplam varlık devir hızı ve alacakların tahsil süresi kullanılmıştır.

Şekil 5. Sermaye Oranı Trend Analizi

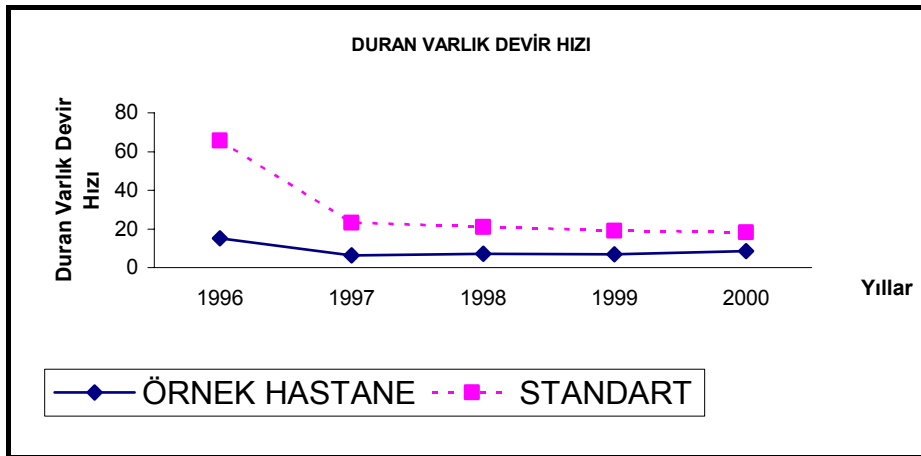
Diğer bir faaliyet oranı olan stok devir hızı, hastanelerin dönem sonu bilançolarında stok mevcutları bulunmadığı ve ortalama stok hesaplamak için gerekli verilere ulaşamadığı için hesaplanamamıştır.

Duran Varlıklar Devir Hızı

Duran varlıklar devir hızı, sağlık kurumunun bina ve ekipman gibi duran varlıklarından faydalanma ölçüsüdür ve net satışların duran varlıklara oranıdır (3). Duran varlık devir hızı duran varlıklara

aşırı yatırım yapıp yapılmadığını gösterir. Oranın düşük olması ya da zaman içinde düşme eğiliminde olması hastanenin tam kapasite ile çalışmadığını veya duran varlıklardan yeterince gelir sağlanmadığını gösterir. Diğer taraftan oranın yüksek olması duran varlıkların kapasitenin üstünde çalıştığını gösterir. Şekil 6 incelendiğinde endüstri ve incelenen hastane trendinin düşme eğiliminde olduğunu görmekteyiz.

Şekil 6. Duran Varlık Devir Hızı Trendi

Ancak devir hızlarının endüstriel olarak 65 ile 18 arasında incelenen hastane için ise 15 ile 6 arasında değiştiğini dikkate

aldığımızda bu düşüş eğilimini olumsuz yorumlamak mümkün değildir. Ülkemizdeki hastaneler için geliştirilmiş başka

standartlar olmadığından genel standart olan 2 (1) ile bu değerleri karşılaştırdığımız da, duran varlıkların kapasitelerinin çok üstünde kullanıldığını söylemek mümkündür.

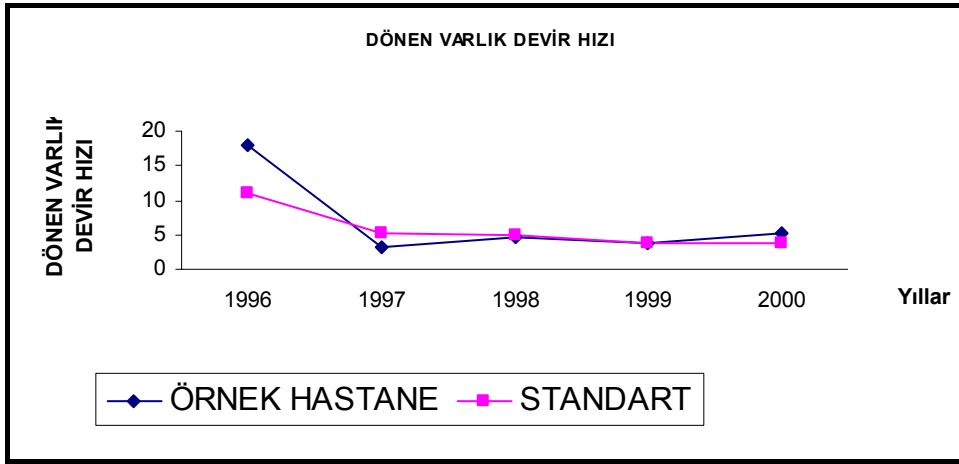
Dönen Varlık Devir Hızı

Dönen varlık devir hızı net satışların dönen varlıklara bölünmesi ile bulunur (3). Oranın yüksek olması dönen varlıkların verimliliğinin de yüksek olduğunu gösterir.

Dönen varlık devir hızının düşük olması ise dönen varlıklarda bir aşırılık olduğunu, stok ve alacakların devir hızının yavaş olduğunu gösterir (2). Şekil 7 incelendiğinde endüstri trendinin düşme eğiliminde olduğu görülmektedir.

İncelenen hastanenin trendi değerlendirildiğinde ise 1997 ve 2000 yıllarında standardın dışında bir devir hızına sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 7. Dönen Varlık Devir Hızı Trendi

Toplam Varlık Devir Hızı

Toplam varlık devir hızı hastanenin tüm varlıklarının devrini, ya da verimliliğini ölçer. Net satışların toplam varlıklara bölünmesiyle elde edilir (5). Oranın düşük olması hastanenin tam kapasite ile çalışmadığını gösterir. Şekil 7 incelendiğinde endüstri ve incelenen hastane trendinin paralellik gösterdiği ve bir düşme eğilimi içinde olduğu görülmektedir.

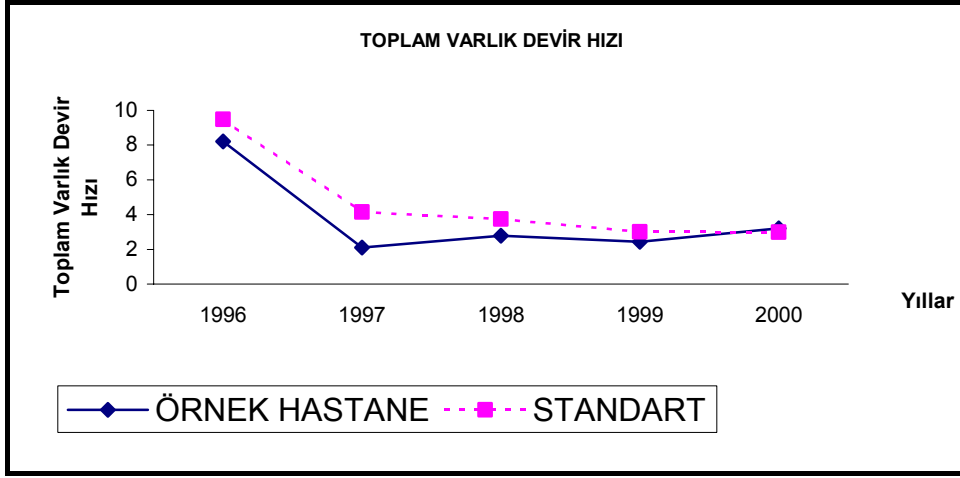
Hastanelerin duran varlıklarında kapasitenin üstünde bir kullanıma rağmen devir hızında bir düşme eğilimi söz konusuysen dönen varlıklarında da bir düşme eğilimi söz konusudur. Buna bağlı olarak da varlıkların kullanım kapasitesinde bir düşme olduğu, yani dönen ve duran varlıkların etkin kullanılmadığını söylemek mümkündür.

Alacakların Ortalama Tahsil Süresi

Alacakların ortalama tahsil süresi, alacakların yönetiminin ne kadar etkin olduğunu ölçer (5). Alacak devir hızı net satışların ortalama alacaklara bölünmesi ile bulunur. Alacakların devir hızının 360 veya 365 gün sayısına bölünmesi suretiyle alacakların ortalama tahsil süreleri bulunabilir (1).

Şekil 8 incelendiğinde endüstri trendinin alacakların tahsili açısından hastanelerin problem yaşadığını ve problemin giderek artma trendi içinde olduğu görülmektedir. İncelenen hastanenin ise alacaklarını tahsil etmede sektördeki diğer hastanelere göre daha etkin olduğunu ve tahsilat süresini giderek kısaltma eğilimi içinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumun hastaneye likidite, finansman maliyeti ve karlılık konularında avantaj sağlayacağını söylemek mümkündür.

Şekil 8. Toplam Varlık Devir Hızı Trendi

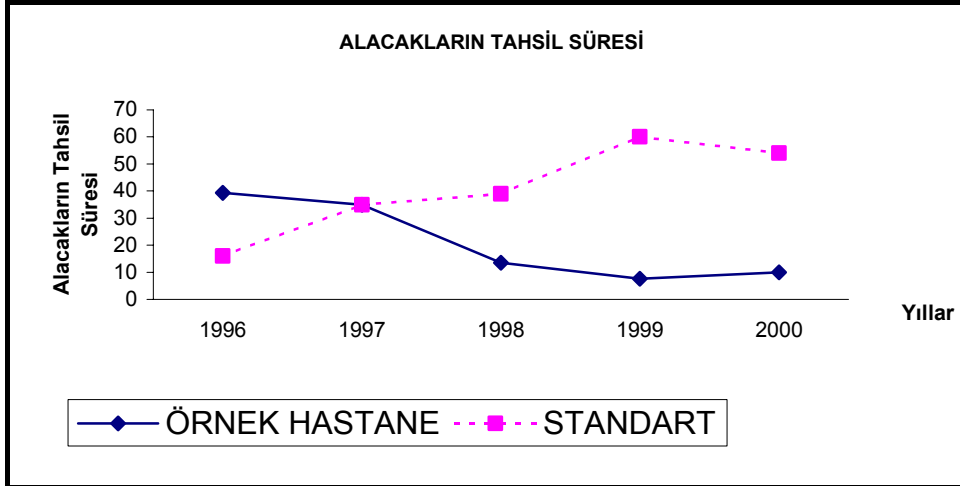

Karlılık Trendi

Hastanelerin ellerinde bulunan öz ve yabancı kaynakların verimlendirme derecesinin ölçümünde kullanılan oranlar bu

grupta toplanmaktadır. Bu çalışmada karlılık trendini belirlemek için net kar marjı, varlıkların karlılığı ve özsermaye karlılığı kullanılmıştır.

Şekil 8. Alacakların Tahsil Süresi

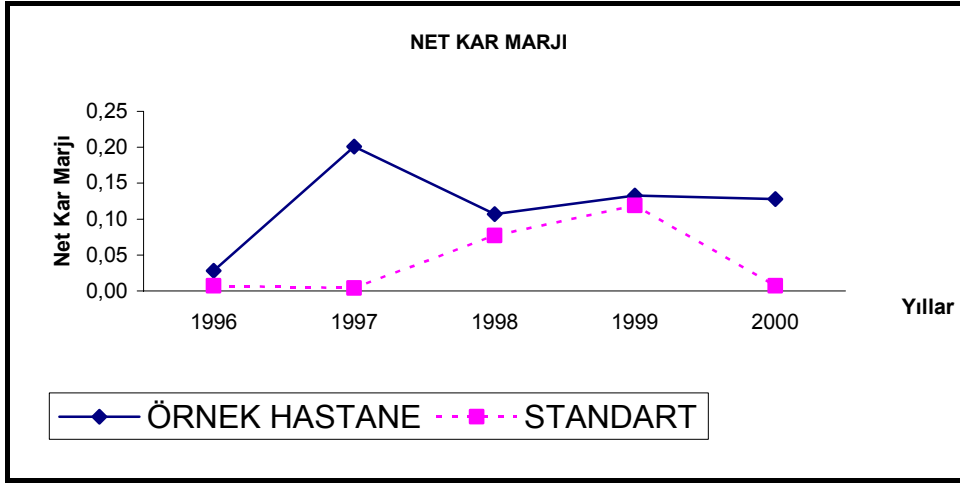
Net Kar Marjı

Net kar marjı, örgütün giderleri kontrol edebilme seviyesini ölçer. Diğer her şey sabitken, net marj ne kadar yüksekse, giderler gelirlere oranla o kadar düşüktür (1). Net kar marjı hastanenin faaliyetlerinin net rantabilitesi hakkında bilgi verir. Buna göre endüstri ve incelenen hastane trendlerinin farklılık gösterdiğini söylemek mümkündür. 1998 ve 1999 yıllarında artış eğilimindeki net karlılık 2000 yılında

önemli bir düşme göstermiştir. Ancak incelenen hastanenin net kar marjının dalgalanmalar gösterse de endüstri standardının üstünde olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri arasında alacaklarını tahsil etmesi, borçla finansmana ağırlık vererek sermaye maliyetini düşürmesi, varlıklarını daha verimli kullanması olduğunu söylemek mümkündür.

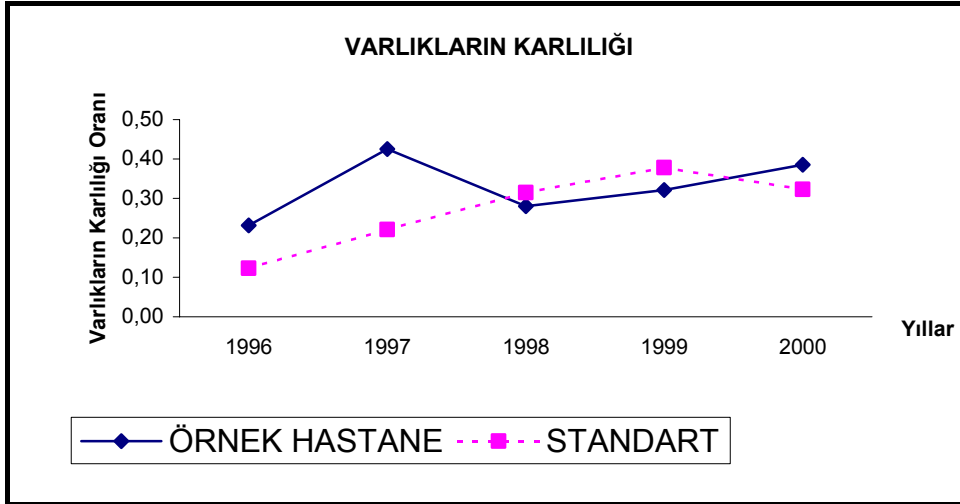
Şekil 10. Net Kar Marjı Trend Analizi

Varlıkların Karlılığı

Varlıkların karlılığı genel bir ifadeyle, varlıkların ne ölçüde verimli kullanılıp kullanılmadığının saptanmasında kullanılır. Oran net karın net varlıklara bölünmesi ile bulunur (1).

Şekil 11. Varlıkların Karlılığı Trend Analizi

Varlıkların karlılığı yöneticilere bir işletmenin varlıklarını, finansal anlamda ne kadar üretken kullandığını gösterir. Varlıkların karlılığı ne kadar yüksekse, varlıklara yatırılmış her bir liranın net getirisi o kadar yüksektir ve dolayısıyla

varlıklar o kadar üretkendir (15). Hastanenin çalışma sermayesi unsurlarına ve duran varlık unsurlarına yaptıkları yatırımlardan ne kadar kar elde ettikleri bu oran yardımıyla ölçülmeye çalışılır. Şekil 11 incelendiğinde endüstri trendinin ilk 4

yıl artış son yıl da azalış eğilimde olduğu görülmektedir. İncelenen hastanenin ise dalgalanmalar göstererek standardın altına da düştüğü görülmektedir. Yatırımların karlılığı oranındaki bu eğilimleri varlık-ların devir hızına bağlamak mümkündür.

Özsermaye Karlılığı

Özsermayenin karlılığı, özsermaye sahiplerine koydukları sermayeyi geri kazanma gücünü ölçer ve net karın öz sermayeye bölünmesiyle ifade edilir (5).

Serbest Pazar ekonomilerinde bir firmaya sermaye yatırımı yapmaktaki amaç kar elde etmek olduğuna göre, elde edilen karın, o firmaya ayrılan sermayeye oranı,

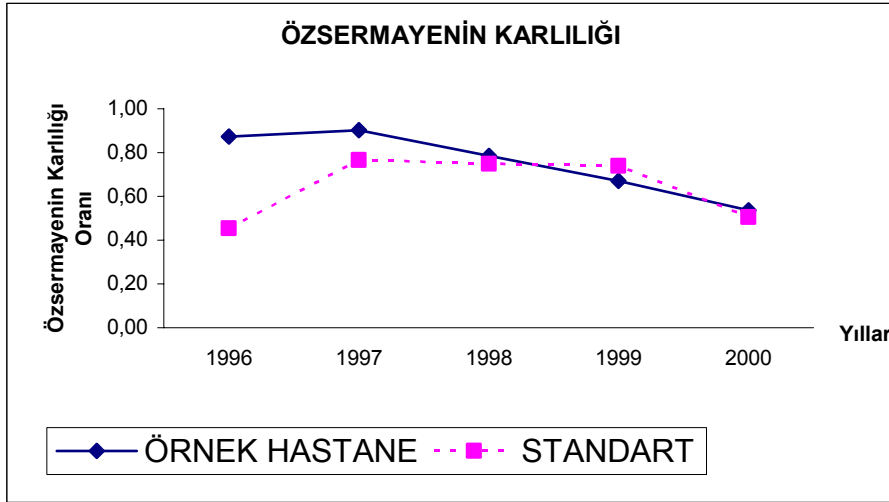
firmanın finansal başarı ölçüsü olarak kabul edilebilir (2).

Gerçekten söz konusu rasyo, firma sahip yada sahipleri tarafından sağlanan sermayenin bir birimine düşen kar oranını ortaya koyar.

Şekil 12 incelendiğinde endüstri trendinin 1996 ve 2000 yılları dışında yaklaşık aynı düzeyde seyrettiği diğer yıllarda düşük olduğu görülmektedir.

Ancak burada özsermaye karlılık oranlarının oldukça yüksek olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Bu oranların değerlendirilmesi için özsermayenin fırsat maliyetini bilmek gerekmektedir

Şekil 12. Özsermayenin Karlılığı Trend Analizi

Sonuç

Çalışmada, yeni yapılanmalarla karşı karşıya olan ancak henüz finansal analizler yardımı ile finansal durumlarını değerlendirme eğilimi içinde olmayan kamu hastanelerine trend analizi bir teknik olarak önerilmiş ve tekniğin kullanımı örnek analiz ile açıklanmıştır. Kamu hastaneleri bu teknik ile finansal gelişimlerini belirleyebilecekleri gibi finansal göstergeler açısından trendlerini de dikkate alarak gelecek için planlamalar yapabilecekleridir.

Örnek olarak incelenen kamu hastanesinde gerçekleştirilen trend analizi sonuçlarına göre hastanenin finansal uygulama ve politikalarını, finansal durumunu ve finansal başarıya ulaşmak için uygulaması gereken politikaları kısaca özetleyebiliriz:

Hastane 1996 ve 1998 yıllarında kısa vadeli borçlarını ödeyememe ve likidite problemleri ile karşılaştığı ancak 2000 yılında ise nakit ve benzeri varlıklara aşırı yatırım yapma eğiliminde olduğu belirlenmiştir.

Likidite açısından yıllara göre dalgalanmalar gösteren bu hastanenin dönen varlık yatırımında etkinsizliğe bağlı olarak performansı olumsuz yönde etkilenmektedir. Hastanenin finansal yapısı değerlendirildiğinde finansmanda borçla finansman politikasından giderek uzaklaştığı ve özsermayeyi tercih ettiği görülmektedir. Hastanenin kamu mülkiyetli olması özsermayeyi benimsemesinde temel etken olmakla beraber hastanenin sermaye maliyetini buna bağlı olarak da hizmet maliyetini düşürmek ve karlılığı artırmak için kaldıraç noktasına kadar yabancı kaynak kullanmaya yönelmesi gerektiğini söylemek mümkündür.

Bu hastane finansmanda çoğunlukla özkaynak tercih etmiş olmasından dolayı kreditorler için emniyetli fakat zaman zaman likidite problemi yaşamasından dolayı da riskli olabilecek bir hastanedir.

Hastane finansmanda özsermaye ağırlık vermiş ve kaynaklarını çoğunlukla dönen varlık finansmanında kullanmıştır. Dönen varlıkların fazla olması zaman zaman likidite problemini engellemiş, ancak dönen varlık devir hızının düşmesine yani dönen varlıkların etkin kullanılmamasına, başka ifade ile alacakların tahsilatında gecikmelere, nakitlerin gereğinden fazla olmasına neden olmuştur.

Ayrıca kısa vadeli varlıklarını özsermaye ile finanslama politikasını tercih ederek kaynak kullanımında da karlılığı azaltıcı bir politika uygulamıştır. Varlıklara ilişkin etkinsizliğe rağmen alacakların tahsilatında standartlara göre iyi bir performans göstermiş ve alacaklarını giderek daha kısa sürelerde tahsil etmeye başlamıştır.

Hastanenin karlılık durumu değerlendirildiğinde genel olarak bir düşüş trendinde olduğu ortaya konmuştur. Varlıklara yapılan aşırı yatırımlar, nakitlerin iyi kullanılmaması, finansmanda özsermayeye ağırlık verilmesi ve özsermaye ile dönen varlık finansmanı gibi politikaların karlılığı olumsuz etkilediği görülmektedir.

Sonuç olarak hastanenin nakitlerini daha etkin kullanarak dönen varlık devir hızını artırması, hem toplam varlıkların hem de dönen varlıkların finansmanında yabancı kaynak kullanımını artırarak karlılığı artırması gerektiği ortadadır. Uygulanacak bu politikalar ile hastanenin finansal performansını artacağını ve finansal varlık ve kaynaklarını dolayısıyla bir kamu hastanesi olarak da devletin kaynaklarını daha etkin kullanacağını söylemek mümkündür.

Kaynaklar

- AKDOĞAN Nalan, TENKER Nejat, **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Gazi Kitabevi, 7. Baskı, 2001.
- BREALEY Richard A., MYERS Stwert C., MARCUS Alan J., **Fundamentals Of Corpate Finance**. Mc Graw Hill Inc, 1995.
- CLEVERLY William O., **Essentials Of Health Care Finance**. 4th Edition, an Aspen Publication, 1997.
- GAPENSKI Louis C., **Health Care Financial Management**. AUPA Pres, Chicago, 1996.
- GIBSON Charles H., **Financial Statement Analysis**, 7th Ed. South Western College Publishing, 1998.
- ÖZGÜLBAŞ, Nermin, "Hastanelerde Finansal Yönetim Sorunları ve Çözüm Önerileri" Verimlilik Dergisi, No: 2, Ankara, 1998.
- ÖZGÜLBAŞ Nermin, "Hastane Finansal Performansını Ölçmede Kullanılan Yöntemler", **Hastane Yönetimi**, Cilt: 3, Sayı :5, Ağustos-Eylül, 1999.
- ÖZGÜLBAŞ Nermin, "Hastanelerde Finansal Performans Standartlarının Belirlenmesi", **Modern Hastane Yönetimi**, Ekim-Kasım-Aralık, 2004.
- SAĞLIK BAKANLIĞI. Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1996. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.
- SAĞLIK BAKANLIĞI. Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1997. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- SAĞLIK BAKANLIĞI. Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1998. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- SAĞLIK BAKANLIĞI. Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1999. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- SAĞLIK BAKANLIĞI. Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 2000. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- WORLD BANK. Turkey: Reforming the Health Sector for Improved Access and Efficiency, Document of the World Bank, June 2002.
- ZELMAN W, McCUE M, MILLICAN A, **Financial Management of Healthcare Organizations: A Introduction to Fundamantel Tools, Concepts and Applications**, Blackwell Publishers Inc. 1998.